

КИЇВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ БОРИСА ГРІНЧЕНКА
КАФЕДРА ОБРАЗОТВОРЧОГО МИСТЕЦТВА

«ЗАТВЕРДЖУЮ»
Проректор
з науково-методичної та
навчальної роботи
 О.Б. Жильцов
« 14 » 01 2018 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ІСТОРІЯ МИСТЕЦТВА ТА ДИЗАЙНУ

Галузь знань 02 «Культура і мистецтво»

Спеціальність 022 «Дизайн»

Освітній рівень – перший (бакалаврський)

ІНСТИТУТ МИСТЕЦТВ

2017-2018 навчальний рік

Розподіл годин звірено з робочим навчальним планом.

Структура типова.

Заступник директора з науково – методичної та навчальної роботи

А.О.Таранник

КИЇВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ БОРИСА ГРІНЧЕНКА
Ідентифікаційний код 02136554
Начальник відділу
моніторингу якості освіти
Програма № 0065118
 (підпис) (прізвище, ініціали)
« ____ » ____ 20 18 р.

Робоча програма навчальної дисципліни «Історія мистецтва та дизайну» для студентів за спеціальності 022 «Дизайн».

Розробник: Коновалова Ольга Володимирівна, кандидат мистецтвознавства, доцент кафедри образотворчого мистецтва Київського університету імені Бориса Грінченка

Робочу програму схвалено на засіданні кафедри образотворчого мистецтва Інституту мистецтв

Протокол від «10» січня 2018 року № 5

Завідувач кафедри образотворчого мистецтва О.В. Школьна

ЗМІСТ

Пояснювальна записка.....	4
1. Опис предмета навчальної дисципліни.....	6
2. Тематичний план навчальної дисципліни	6
3. Програма курсу	7
Змістовий модуль I. Мистецтво давніх цивілізацій та античності	
Змістовний модуль II. Мистецтво доби класичного середньовіччя Європи та Сходу	
4. Навчально-методична картка дисципліни	10
5. Завдання для самостійної роботи	11
6. Система поточного та підсумкового контролю.....	13
7. Методи навчання	14
8. Методи контролю	15
9. Методичне забезпечення курсу	15
10. Рекомендована література	16
11. Інформаційні ресурси	18

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Програма курсу «Історія мистецтва та дизайну» спрямована на формування у студентів базових знань з історії розвитку образотворчого мистецтва та архітектури від первісності до XXI ст., ознайомлення з культурними доробками провідних країн світу, шедеврами мистецтва та дизайну, історією їх створення.

Завдання вивчення навчальної дисципліни

У процесі вивчення та засвоєння даної дисципліни передбачається комплексне вирішення завдань художньої підготовки фахівців:

- формування цілісного уявлення про історичний розвиток мистецтва;
- засвоєння основних мистецтвознавчих понять та відповідної термінології, розуміння зв'язків історії мистецтв з природним і культурним середовищем життєдіяльності людини;
- засвоєння знань про особливості мистецтва різних епох і різних народів світу;
- формування умінь використовувати отримані теоретичні знання у процесі самостійної творчої діяльності.

Мета курсу – ознайомлення студентів з основними еволюційними фазами світового образотворчого мистецтва, шедеврами образотворчого мистецтва та дизайну провідних держав, стильовими особливостями мистецтва різних часів, творчістю провідних майстрів.

Студент повинен знати:

- періоди та хронологію розвитку мистецтва від давнини до сьогодення;
- художні стилі, напрямки та течії мистецтва;
- імена видатних майстрів, їх життєвий та творчий шлях;
- видатні твори архітектури, скульптури, живопису, графіки, що входять до скарбниці зарубіжного мистецтва;

- теоретичні концепції дизайнерської діяльності;
- особливості творчості видатних дизайнерів;
- основні критерії естетичної цінності продукту дизайн-діяльності;

вміти:

- пояснювати, узагальнювати й оцінювати особливості розвитку мистецтва;
- розрізняти пам'ятки мистецтва за авторством, назвою, художнім стилем;
- проводити мистецький аналіз творів;
- орієнтуватися в сучасних творчих тенденціях розвитку дизайну;
- аналізувати і оцінювати дизайнерські вироби;
- володіти професійною термінологією;
- пояснювати, узагальнювати і критично оцінювати діяльність зарубіжних та вітчизняних дизайнерів та дизайнерських об'єднань.

1. ОПИС ПРЕДМЕТА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

«ІСТОРІЯ МИСТЕЦТВА ТА ДИЗАЙНУ»

Курс:	Галузь, спеціальність, освітній рівень	Характеристика навчальної дисципліни
Кількість кредитів, відповідних ECTS: <i>2 кредити</i> Кількість змістових модулів: <i>2 модулі</i> Загальна кількість годин: <i>60 год.</i>	Шифр та назва галузі: <i>02 «Культура і мистецтво»</i> Спеціальність <i>022 «Дизайн»</i> Освітній рівень: перший <i>(бакалаврський)</i>	НОРМАТИВНА. Рік підготовки – 2. Семестр – 4. Аудиторні заняття: <i>28 год</i> , з них: лекцій: <i>14 год.</i> ; семінарських занять: <i>14 год.</i> Самостійна робота: <i>28 год.</i> Модульний контроль: <i>4 год.</i> Форма контролю: <i>Залік</i>

2. ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

№ п/п	Назви теоретичних розділів	Кількість годин					
		Разом	Аудиторних	Лекцій	Семінарських	Самостійна робота	Модульний контроль
4 семестр							
Змістовий модуль I. Мистецтво давніх цивілізацій та античності							
1.	Вступ. Предмет і завдання курсу. Образотворче мистецтво первісної доби.	8	4	2	2	4	
2.	Мистецтво Давнього Єгипту, Месопотамії.	8	4	2	2	4	
3.	Античне мистецтво Давньої Греції та Давнього Риму.	8	4	2	2	4	
Змістовий модуль II. Мистецтво доби класичного середньовіччя Європи та Сходу							
4.	Мистецтво Візантії та Київської Русі	8	4	2	2	4	
5.	Романське та готичне мистецтво Західної Європи	8	4	2	2	4	
6.	Мистецтво Індії, Китаю	8	4	2	2	4	
7.	Мистецтво Японії	8	4	2	2	4	
Разом		60	28	14	14	28	4

3. ПРОГРАМА

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ І. МИСТЕЦТВО ДАВНІХ ЦИВІЛІЗАЦІЙ ТА АНТИЧНОСТІ

Тема 1. Вступ. Предмет і завдання курсу. Образотворче мистецтво первісної доби (2 год.)

Вступ. Мета та завдання курсу. Загальні поняття історії образотворчого мистецтва, термінологія, періодизація.

Походження мистецтва та його функції. Мистецтво доби палеоліту та неоліту. Синкретизм первісного мистецтва. Живописні зображення у печерах Альтаміра (Іспанія), Ляско, Шове (Франція). Витоки архітектури: мегаліти. Первісне мистецтво на теренах України.

Семінар 1. Подорож печерою Ляско.

Тема 2. Мистецтво Давнього Єгипту, Месопотамії (2 год.)

Головні риси образотворчого мистецтва Єгипту. Особливості світосприймання стародавніх єгиптян: релігія, магія та міфологія. Періодизація. Архітектура – провідний вид мистецтва Єгипту. Сталість канону в зображенні людини. Храми: скельні, напівскельні, наземні. Єгипетська пластика: скульптура, рельєф. Фресковий розпис.

Образотворче мистецтво Месопотамії. Своєрідність месопотамської культури: космос як держава. Архітектура (зіккурати), скульптура. Мистецтво Асирії.

Семінар 2. Особливості мистецтва давнього Єгипту на прикладі скарбів з гробниці фараона Тутанхамона.

Тема 3. Античне мистецтво Давньої Греції та Давнього Риму (2 год.)

Місце античності в історії світової культури. Періодизація. Докласичний період: егейський (III-II тис. до н.е.), гомерівський (XI-IX ст. до н.е.), архаїчний

(VIII-VI ст. до н.е.). Класичний період (V-IV ст. до н.е.). Елліністичний період (друга половина IV – середина I ст. до н.е.).

Мистецтво Криту. Кносський палац. Фрески.

Мистецтво Давньої Греції. Архітектура. Ордерна система. Видатні скульптори доби розквіту (Мірон, Фідій, Поліклет).

Образотворче мистецтво Давнього Риму. Архітектура. Скульптурний портрет. Мистецтво античності на теренах України (Ольвія, Пантікапей, Херсонес).

Семінар 3. Образ людини в скульптурі давньої Греції.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ II. МИСТЕЦТВО ДОБИ КЛАСИЧНОГО СЕРЕДНЬОВІЧЧЯ ЄВРОПИ ТА СХОДУ

Тема 4. Мистецтво Візантії та Київської Русі (2 год.)

Мистецтво Візантії. Архітектура як відображення християнського світогляду. Собор Святої Софії в Константинополі. Монументальне мистецтво Візантії. Фрески. Мозаїки. Іконопис.

Мистецтво Київської Русі. Десятинна церква. Собор Святої Софії в Києві ідейна програма, архітектура, фресковий розпис, мозаїка.

Семінар 4. Іконопис як художня система і світогляд.

Тема 5. Романське та готичне мистецтво Західної Європи (2 год.)

Романське мистецтво. Етапи: становлення стилю (сер. X – сер. XI ст.) і зріла романика (2-га пол. XI–XII ст.). Архітектура. Скульптура.

Готика (XII-XVI ст.). Походження, основні риси, стильові ознаки, періодизація. Готичний храм (собор Паризької Богоматері, собор Нотр-Дам в Реймсі, собори м. Фрайбург, Кьольн).

Семінар 5. Особливості готичної конструкції на прикладі відомих

готичних споруд.

Тема 6. Мистецтво Індії, Китаю (2 год.)

Унікальність китайського мистецтва: релігія, ритуал та етика в традиційному Китаї. Архітектура. Своєрідність мистецтва: триєдність каліграфії, поезії та живопису. Традиційний китайський живопис: інструменти і художні особливості. Провідні майстри: Ван Вей (699-761), Го Сі (1020-1090), Ма Юань (1160–1225).

Середньовічне мистецтво Індії. Архітектура: ступи, печерні храми. Велика ступа в Санчі і ворота торана. Чайтьї в Бхадже і Карлі: архітектура, скульптура; проблема синкретизму. Основні неантропоморфні символи Будди. Мистецтво індуїзму VI-VIII століть. Печерний комплекс в Елорі. Скульптура. Мусульманське мистецтво: архітетурний ансамбль Тадж-Махал (1563).

Семінар 6. Творчість китайського художника Ци Байши (1864-1957). Порівняльна характеристика з європейським класичним мистецтвом.

Тема 7. Мистецтво Японії (2 год.)

Специфіка японського мистецтва. Архітектура та японські сади. Художня мова та техніка ксилографії. Провідні майстри: Андо Хіросіге (1797-1858), Кацусіка Хокусай (1760 – 1849), Судзукі Харунобу (1725-1770), Кітагава Утамаро (1754 – 1806), Тосюсай Сяраку (близько 1763 – 1820).

Семінар 7. Японська ксилографія. Поглиблений аналіз твору за вибором студента.

4. НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНА КАРТА ДИСЦИПЛІНИ «ІСТОРІЯ МИСТЕЦТВА ТА ДИЗАЙНУ»

Разом: 60 год., лекції – 14 год., семінарські заняття – 14 год., самостійна робота – 28 год., модульний контроль – 4 год.

4 семестр

Модулі	Модуль 1			Модуль 2			
Назва модуля	Мистецтво давніх цивілізацій та античності			Мистецтво доби класичного середньовіччя Європи та Сходу			
Лекції	1	2	3	4	5	6	7
Теми лекцій	Вступ. Предмет і завдання курсу Образотворче мистецтво первісної доби	Мистецтво Давнього Єгипту, Месопотамії	Античне мистецтво Давньої Греції та Давнього Риму	Мистецтво Візантії та Київської Русі	Романське та готичне мистецтво Західної Європи	Мистецтво Індії, Китаю	Мистецтво Японії
	<i>1 бал</i>	<i>1 бал</i>	<i>1 бал</i>	<i>1 бал</i>	<i>1 бал</i>	<i>1 бал</i>	<i>1 бал</i>
Теми семінарських занять	Подорож печерою Ляско	Особливості мистецтва Давнього Єгипту на прикладі скарбів з гробниці фараона Тутанхамона	Образ людини в скульптурі давньої Греції	Іконопис як художня система і світогляд	Особливості готичної конструкції на прикладі відомих готичних споруд	Творчість китайського художника Ци Байши (1864-1957). Порівняльна характеристика з європейським класичним мистецтвом	Японська ксилографія. Поглиблений аналіз твору за вибором студента
	<i>1+10 бал.</i>	<i>1 + 10 бал.</i>	<i>1 + 10 бал.</i>	<i>1 + 10 бал.</i>	<i>1 + 10 бал.</i>	<i>1 + 10 бал</i>	<i>1 + 10 бал</i>
Сам. робота	<i>5 балів</i>	<i>5 балів</i>	<i>5 балів</i>	<i>5 балів</i>	<i>5 балів</i>	<i>5 балів</i>	<i>5 балів</i>
Види поточного контролю	Модульна контрольна робота (25 балів)			Модульна контрольна робота (25 балів)			
Бали за модуль	76			93			
Підсумковий рейтинговий бал	169 балів (коефіцієнт успішності: 1,69)						

5. ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

4 семестр						
Змістовий модуль I. МИСТЕЦТВО ДАВНІХ ЦИВІЛІЗАЦІЙ ТА АНТИЧНОСТІ						
№ зп	Тема	Зміст завдання	Години на виконання, передбачені ТП	Література	Академічний контроль	Бали
1.	Вступ. Предмет і завдання курсу. Первісне мистецтво	Замалювати твори: - зображення коней з печери Ляско - зображення левиць з печери Шове - зображення лучників з печери Кастильо - план-схему Стоунхенджу - зображення з Товстої Могили	4	Основна – 1, 4, 5 Додаткова 3, 4, 21	семінарське заняття	5
2.	Мистецтво Давнього Єгипту, Месопотамії	Замалювати твори: - розріз піраміди Хеопса - скульптурну пару Рахотеп та його дружини Нофрет - статую Ка фараона Тутанхамона - фрагмент розпису з гробниці Небамона у Фівах http://konsuslov.livejournal.com/69046.html - реконструкцію зіккрату в Урі - статую адоранта (за вибором студента)	4	Основна – 1, 4, 5 Додаткова 3, 4, 6, 8, 14, 18, 19, 22	семінарське заняття	5
3	Античне мистецтво Давньої Греції та Давнього Риму	Замалювати твори: - «парижанку» з Кносського палацу - вазу стилю «камарес» - схему доричного та іонічного ордерів з позначенням усіх елементів - зробити ксерокс і створити словник з поясненням кожного терміну схеми http://artstudy2.narod.ru/Dori_Ion_order.jpg - статую Дискобола Мірона - фаяумський портрет (за вибором студента)	4	Основна - 1, 2, 3, 5 Додаткова 1, 2, 4, 12, 22	Модульний контроль	5
Змістовий модуль II. МИСТЕЦТВО ДОБИ КЛАСИЧНОГО СЕРЕДНЬОВІЧЧЯ ЄВРОПИ ТА СХОДУ						
4.	Мистецтво Візантії та Київської Русі	Замалювати твори: - Портрет Феодори, мозаїку церкви Сан Віталє в Равенні. VI ст. -фрагмент мозаїчного орнаменту	4	Основна – 1, 4, 6 Додаткова 3, 4, 7, 10, 11, 22	семінарське заняття	5

		з мавзолею Галли Плацидії в Равенні V ст. http://www.avrvm.it/mausoleo-galla-placidia/ - план собору Св. Софії у Києві - фреску із скоморохами собору Св. Софії у Києві - екстер'єр церкви св. Параскеви Пятниці у Чернігові				
5.	Романське та готичне мистецтво Західної Європи	Замалювати твори: - Собор аббатства в Клюні, XI—XII ст., Франція, реконструкція - Церкву Нотр-Дам ла Гранд в Пуатьє, XI ст., Франція. - Капітель із зображенням Адама і Єви з монастирської церкви Сен Пьер в Клюні. 1109- 1113 рр. - схему готичної конструкції. Записати визначення: аркбутан, контрфорс, нервюра, вімперг, пінакль, крабб, клуатр.	4	Основна - 1, 4 Додаткова 3, 4, 15, 16, 22	семінарське заняття	5
6.	Мистецтво Індії, Китаю	Замалювати твори: - Велику ступу у Санчі, I ст. до н.е. - Фігуру якшині зі східних воріт ступи в Санчі, I ст. до н.е. - Варіанти на вибір: - Будда (стенний розпис печерного храму в Аджанті). - Апсара. (Реконструкція настінного розпису у храмово-монастирському комплексі Аджанта)	4	Основна - 1, 4, 5 Додаткова 4, 5, 6, 22	семінарське заняття	5
7.	Мистецтво Японії	Замалювати твори: - Тосюсай Сяраку, Актор Отани Онидзи II в ролі слуги Эдохэя (рос.) - Киёнобу (рос.) I. Актор у жіночій ролі. 1704 – 1711 - Кайгэцудо (рос.) (поч.18 ст.). Жінка з розпущеним волоссям	4	Основна – 1, 4, 5 Додаткова 4, 6, 9	модульний контроль	5
Всього			28			35

6. СИСТЕМА ПОТОЧНОГО ТА ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ

Розрахунок рейтингових балів за видами поточного (модульного) контролю

4 семестр

№ п/п	Вид діяльності	Кількість рейтингових балів	Одиниць	Всього
1.	Відвідування лекційних занять	1	7	7
2.	Відвідування семінарських занять	1	7	7
3.	Робота на семінарських заняттях	10	7	70
4.	Модульні контрольні роботи	25	2	50
5.	Самостійна робота	5	7	35
6.	Всього без урахування коефіцієнта	169		
	Коефіцієнт	1,69		

Порядок переведення рейтингових показників успішності

Рейтингова оцінка	Оцінка за шкалою університету	Значення оцінки
A	90-100	<u>Відмінно</u> – відмінний рівень знань (умінь) в межах обов'язкового матеріалу з можливими незначними недоліками.
B	82-89	<u>Дуже добре</u> – достатньо високий рівень знань (умінь) в межах обов'язкового матеріалу без суттєвих (грубих) помилок.
C	75-81	<u>Добре</u> – в цілому добрий рівень знань (умінь) з незначною кількістю помилок
D	69-74	<u>Задовільно</u> – посередній рівень знань (умінь) із значною кількістю недоліків, але достатній для подальшого навчання або професійної діяльності.
E	60-68	<u>Достатньо</u> – мінімально можливий (допустимий) рівень знань (умінь).
FX	35-59	<u>Незадовільно з можливістю повторного складання</u> – незадовільний рівень знань (умінь) з можливістю перескладання за умов належного самостійного доопрацювання.
F	1-34	<u>Незадовільно з обов'язковим повторним вивченням курсу</u> – достатньо низький рівень знань, що вимагає повторного проходження курсу.

Розподіл балів, які отримують студенти 4 семестр

Поточне тестування та самостійна робота									Кількість балів без урахування коефіцієнта	Коефіцієнт	Загальна кількість балів
Змістовий модуль №1				Змістовий модуль № 2							
T1	T2	T3	МКР	T4	T5	T6	T7	МКР			
17	17	17	25	17	17	17	17	25	169	1,69	100

7. МЕТОДИ НАВЧАННЯ

I. Методи організації та здійснення навчально-пізнавальної діяльності

1) За джерелом інформації:

- *Словесні:* лекція (традиційна, проблемна, лекція-прес-конференція) із застосуванням комп'ютерних інформаційних технологій (PowerPoint– презентація, навчальні фільми, віртуальні музеї), семінари, пояснення, розповідь.
- *Наочні:* спостереження, ілюстрація, демонстрація.

2) За ступенем самостійності мислення: репродуктивні, пошукові, дослідницькі.

II. Методи стимулювання інтересу до навчання і мотивації навчально-пізнавальної діяльності:

1) Методи стимулювання інтересу до навчання: навчальні дискусії; створення ситуації пізнавальної новизни; створення ситуацій зацікавленості (метод цікавих аналогій тощо).

- Лекції із застосуванням прозірок;
- Складання конспекту з теми модуля за заданим, або самостійно складеним планом;
- Підготовка доповідей з теми модуля;
- Розробка тестових завдань з теми модуля;
- Добір додаткового теоретичного та ілюстративного матеріалу.

8. МЕТОДИ КОНТРОЛЮ

У процесі оцінювання навчальних досягнень студентів застосовуються такі методи:

➤ **Методи усного контролю:** індивідуальне опитування, фронтальне опитування, співбесіда.

➤ **Методи письмового контролю:** модульне письмове тестування; підсумкове письмове тестування, звіт, реферат.

Методи самоконтролю: уміння самостійно оцінювати свої знання, самоаналіз.

9. МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ КУРСУ

1. Опорний конспект лекцій;
2. Навчальні посібники;
3. Робоча навчальна програма;
4. Електронні презентації лекційного матеріалу.

10. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Основна:

1. Асеев Ю. С. Шедевры світової архітектури / Ю.С. Асеев. – К.: Радянська школа, 1982. – 87 с. (Наявний в бібліотеці Університету в кількості 1 примірника).
2. Бадак А.Н., Войнич И.Е., Волчек Н.М. История древнего мира. Древняя Греция / А.Н. Бадак, И.Е. Войнич, Н.М. Волчек. – Мн.: Харвест, 1998. – 800 с. (Наявний в бібліотеці Університету в кількості 1 примірника).
3. Бадак А. Н., Войнич И. Е., Волчек Н. М. История древнего мира. Древний Рим / А. Н. Бадак, И. Е. Войнич, Н. М. Волчек. – Мн.: Харвест, 1998. – 864 с. (Наявний в бібліотеці Університету в кількості 1 примірника).
4. Кузнецова Л.С. Беседы об изобразительном искусстве и архитектуре / Л.С. Кузнецова. – К.: Радянська школа, 1989. – 319 с. (Наявний в бібліотеці Університету в кількості 1 примірника).
5. Мифология. Большой энциклопедический словарь / гл. ред. Е.М. Мелетинский. – 4-е изд. – М.: Большая Российская энциклопедия, 1998. – 735 с. (Наявний в бібліотеці Університету в кількості 1 примірника).
6. Національний заповідник «Софія Київська»: довідкове видання. – К.: Мистецтво, 2011. – 222 с. (Наявний в бібліотеці Університету в кількості 1 примірника).

Додаткова:

1. Акимова Людмила. Искусство Древней Греции: Геометрика, архаика / Людмила Акимова. – М. : Азбука-классика, 2007. – 400 с.
2. Акимова Людмила. Искусство Древней Греции. Классика / Людмила Акимова. – СПб. : Азбука-классика, 2007. – 460 с.
3. Архітектура: Короткий словник-довідник / А. П. Мардер та ін. ; за заг. ред. А. П. Мардера. К. : Будівельник, 1995. – 336 с.

4. Бартенев И., Батажкова В. Очерки истории архитектурных стилей. – М.: Изобр. искусство, 1983. – 384 с.
5. Бонгард-Левин Г. М. Древнеиндийская цивилизация. Философия, наука, религия / Г. М. Бонгард-Левин. – М.: Наука. Издательская фирма «Восточная литература», 1993. – 320 с.
6. Виноградова Н.А., Николаева Н.С. Малая история искусств: Искусство стран дальнего востока / Н. А. Виноградова. – М. : Искусство, 1979. – 375 с.
7. Історія української архітектури / Ю. С. Асеев, В. В. Вечерський, О. М. Годованюк та ін.; За ред. В. Тимофієнка ; Українська академія архітектури. – К.: Техніка, 2003. – 472 с.
8. Керам К. Боги, гробницы, ученые / Пер. с нем. А.С. Варшавского. – М.: Мир энциклопедий Аванта+, Астрель, 2009. – 220 с.
9. Конрад Н. И. Очерк истории культуры средневековой Японии / Н. И. Конрад. – М. : Искусство, 1980. – 143 с.
10. Колпакова Галина. Искусство Византии. Ранний и средний периоды / Галина Колпакова. СПб : Азбука-классика, 2004. – 524 с.
11. Колпакова Галина. Искусство Византии. Поздний период / Галина Колпакова. СПб : Азбука-классика, 2004. – 316 с.
12. Крыжицкий С. Архитектура античных государств Северного Причерноморья / С. Д. Крыжицкий. – Киев : Наукова думка, 1993. – 246 с.
13. Нелюта А. М. Словник образотворчого мистецтва. – Харків, 1996. – 290 с.
14. Ничкало С. А. Короткий тлумачний словник. – К. «Мистецтвознавство», 1999. – 68 с.
15. Нессельштраус Цецилия. Искусство раннего Средневековья / Цецилия Нессельштраус. – СПб. : Азбука-классика, 2000. – 383 с.
16. Панофский Э. Готическая архитектура и схоластика / Э. Панофский. – СПб. : Азбука-классика, 2004. – 334 с.

17. Печерський В.В. Українська спадщина: Історико-культурологічні есе. – К., (Інститут проблем сучасного мистецтва), 2004. – 340 с.
18. Пунин А. Л. Искусство Древнего Египта. Раннее царство. Древнее царство / А. Л. Пунин. – СПб. : Азбука-классика, 2008. – 370 с.
19. Пунин А. Л. Искусство Древнего Египта. Среднее царство. Новое царство / А. Л. Пунин. – СПб. : Азбука-классика, 2010. – 370 с.
20. Раздольская В. Искусство Франции второй половине XIX века / Вера раздольская. – Л. : Искусство, 1981. – 320 с.
21. Семенов В. Первобытное искусство. Каменный век. Бронзовый век / В. Семенов. – СПб. : Азбука-классика, 2008. – 340 с.
22. Тимофієнко В. Нариси всесвітньої історії архітектури. – Т. 1. – Кн. 1. – К.: КНУБА, 2000. – 500 с.

11. ІНФОРМАЦІЙНІ РЕСУРСИ

1. [Історія образотворчого мистецтва. В 2-х т. Сокольникова Н.М. \(2007, 2-е изд.; 304с., 208с.\)](#) (підручник)
2. [Історія мистецтв. Західноєвропейське мистецтво. Ільїна Т.В.](#) (підручник) (2000, 368 с.)
3. <http://humanities.institute.sfu-kras.ru/node/568> - репродукції мистецьких творів
4. <http://www.iskunstvo.info/materials.htm> - Основні етапи розвитку образотворчого мистецтва
5. http://artyx.ru/books/an0000_1.shtml - Загальна історія мистецтв. Тома 1-6 -й.